

Meldcode kindermishandeling in 5 stappen

Protocol Meldcode

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Stichting Escaldascholen

Februari 2019

Inleiding

Wat is een meldcode?

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is een stappenplan om alle vormen van huiselijk geweld te voorkomen of te stoppen. De meldcode verbetert de kwaliteit en stuurt aan op handelen van professionals bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Sinds 1 juli 2013 zijn scholen *wettelijk verplicht een meldcode* huiselijk geweld en kindermishandeling **te hebben**.

Vanaf 1 januari 2019 is het daarnaast **verplicht** om binnen de meldcode **te werken met een afwegingskader**.

Deze verandering in wetgeving is de aanleiding voor het opstellen van dit protocol.

Een afwegingskader beschrijft wanneer en op basis van welke overwegingen, het melden van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling als noodzakelijk wordt beschouwd. Het afwegingskader formuleert daarnaast wanneer hulpverlening bieden of organiseren (ook) tot de mogelijkheden behoort. Het afwegingskader is opgenomen in stap 4 van de meldcode.

In stap 5 van de meldcode wordt vervolgens een beslissing genomen op basis van de afweging die gemaakt is in stap 4.

Voor een goede doorwerking is het nodig dat het bestuur bij ieder van de 5 stappen vastlegt wie wat doet en daarnaast de kennis en het gebruik van de meldcode binnen de school bevordert.

De meldcode is aangepast, omdat professionals alleen meldden als zij zelf inschatten dat het noodzakelijk was. Hierdoor werden signalen soms gemist en was er weinig of geen uitwisseling met professionals vanuit andere werkvelden.

In de aangescherpte meldcode worden straks ernstige gevallen van geweld altijd gemeld bij Veilig Thuis.

Veel professionals zien slechts een deel van de problematische gezinssituatie. Zij hebben onvoldoende in beeld of een onveilige situatie na hun bemoeienis verbetert. Ze hebben vaak niet de mogelijkheid om te signaleren of het geweld daadwerkelijk gestopt is. Daarom is het van belang signalen of vermoedens van ernstige vormen altijd te melden bij Veilig thuis, zodat Veilig Thuis signalen over een langere periode en vanuit verschillende bronnen bij elkaar kan brengen.

In dit protocol worden de stappen van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling beschreven.

Ook de verantwoordelijkheden van de professionals worden hierin beschreven.

De app van de meldcode kan gratis worden gedownload uit de App Store.

De verantwoordelijkheden per functie zijn in onze organisatie als volgt omschreven:

De directeur

- De directeur is verantwoordelijk voor het opnemen van de meldcode in het zorgbeleid/veiligheidsbeleid van de school.
- De directeur draagt er zorg voor dat de beroepskrachten binnen de organisatie op de hoogte zijn van de meldcode en er naar kunnen handelen.
- De directeur biedt regelmatig trainingen/vormen van deskundigheidsbevordering aan alle medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen /op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de meldcode.
- De directeur evalueert de werking van de meldcode minimaal eens in de 2 jaar en zet zo nodig acties in gang om de toepassing van de meldcode te optimaliseren.
- De directeur draagt er zorg voor dat ouders/verzorgenden bekend zijn met het doel en de inhoud van de meldcode.
- De directeur draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit protocol. Dit wil niet zeggen dat alle activiteiten ook door de directeur uitgevoerd dienen te worden. De directeur is wel regisseur, die tot een goede taakverdeling komt, op basis van expertise, kwaliteiten en interesses van zijn medewerkers.
- De directeur draagt er zorg voor dat er afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de school zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

Leerkrachten en Ib-er

- De leerkracht/IB-er heeft een signalerings-, bespreek-en handelings-verantwoordelijkheid.
- De leerkracht/IB-er dient deskundig te zijn in het herkennen en bespreken van signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling. Onder signalen wordt verstaan het waarnemen en interpreteren van aanwijzingen in gedrag en lichamelijk welzijn van het kind, in het gedrag van ouders en in de gezinsomstandigheden die mogelijk wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling.
- De leerkracht dient deze signalen zo snel mogelijk te overleggen met de directeur en de IB-er.
- De leerkracht voert afspraken die zijn voortgekomen uit dit overleg, zoals observeren of een gesprek met de ouder(s), uit.
- De leerkracht of IB-er legt steeds verslag op zorgvuldige wijze vast in Parnassys.
- De leerkracht bespreekt de resultaten van ondernomen stappen steeds met de directeur en IB-er van zijn locatie.

De aandachtsfunctionaris. Voor onze stichting is dit Christianne Vermorken.

- De aandachtsfunctionaris (A.F.) functioneert als vraagbaak binnen de Stichting voor algemene informatie over de meldcode.
- De A.F. legt de taken vast van een ieder in de meldcode.
- De A.F. houdt de sociale kaart van de meldcode up to date.
- De A.F. kan de meldcode nalopen op bruikbaarheid voor de Stichting en eventueel bijstellen.
- De A.F. brengt de meldcode minimaal eens in de 2 jaar “op de agenda”.

Wat is huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is lichamelijk, psychisch of seksueel geweld of een bedreiging daarvan, dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. (gezins-en familieleden, (ex)partner).

Welke vormen van huiselijk geweld zijn er?

- **Partnergeweld**
- **Kindermishandeling**
- **Ouderenmishandeling**
- **Eergerelateerd geweld**
- **Meisjesbesnijdenis**

Wat zijn de gevolgen van huiselijk geweld?

Huiselijk geweld leidt vooral tot emotionele problemen.

Als men als kind slachtoffer van huiselijk geweld is geweest, verliest men vaak het vertrouwen in zichzelf en anderen, worden vaak problemen met intimiteit en seksualiteit ervaren en is het moeilijker om relaties aan te gaan.

kinderen kunnen last krijgen van problemen als depressie, plotselinge gedragsverandering, terugtrekken, concentratieverlies, baldadigheid, angst en boosheid.

Bij jongens lijkt dit vaker tot externaliserend gedrag te leiden dan bij meisjes.

Onderzoek toont aan dat kinderen ernstig beschadigd kunnen worden als ze regelmatig getuige hiervan zijn. Ze voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, hun basisveiligheid is aangetast.

Ze leven in een voortdurende staat van alertheid, net als kinderen die zelf mishandeld worden. De beschadigen die kinderen oplopen zijn vergelijkbaar wanneer een kind de klap zelf krijgt of wanneer een kind ziet dat vader of moeder in elkaar wordt geslagen.

Wat is kindermishandeling?

Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarig bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouder en/of verzorger of andere personen t.o.v. wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passie opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Welke vormen van kindermishandeling zijn er?

1. Lichamelijke mishandeling (Het kind verwonden of toestaan dat het kind wordt verwond)

Voorbeelden:

- Slaan, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken.
- Meisjesbesnijdenis.
- Shaken Baby Syndroom (heftig door elkaar schudden van een baby).
- Syndroom van Münchhausen bij Proxy (een volwassene die bij een kind ziekteverschijnselen nabootst, verergert, veroorzaakt en/of verzint).

2. Lichamelijke verwaarlozing:

Voorbeelden:

- Niet zorgen voor voldoende of geschikt eten
- Niet zorgen voor schone, passende en aan de weersomstandigheden aangepaste kleding
- Niet zorgen voor geschikt onderdak
- Niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg
- Niet zorgen voor voldoende hygiëne
- Niet zorgen voor voldoende toezicht

3. Psychische mishandeling

Voorbeelden:

- Het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren.
- Het kind tot zondebok maken
- Het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid
- Eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen.
- Het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of onaangepast gedrag

- Het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle
- Het kind is getuige van geweld in het gezin

4. Psychische verwaarlozing

Voorbeelden:

- Niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact
- Niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie
- Niet zorgen voor regelmatige schoolgang

5. Seksueel misbruik

Voorbeelden:

- Pornografisch materiaal laten zien
- Penetratie door vingers, voorwerpen of penis.
- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt
- Aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (ongepast kussen, strelen van borsten)

6. Getuige zijn van huiselijk geweld

Voorbeelden:

- Zien dat moeder geslagen wordt door vader
- Horen dat moeder stiefvader uitscheldt en vernedert
- Angst voelen voor het terugkerend geweld
- Ervaren dat de ouder de andere ouder dagenlang negeert

Het kind niet beschermen tegen de mishandeling door de andere ouder is ook mishandelen=verwaarlozing.
Verschillende soorten van mishandeling komen naast elkaar voor.

Wat zijn signalen van kindermishandeling?

Signalen van kindermishandeling zijn soms moeilijk te herkennen, omdat zij vaak niet specifiek zijn voor kindermishandeling. De meeste signalen kunnen ook op een andere zorg wijzen. Signalen staan niet op zichzelf, maar krijgen betekenis door de context. **Systeemgericht kijken** helpt ons om een duidelijker beeld te krijgen van het kind en zijn situatie.

Signaallijsten ondersteunen het signaleren van kindermishandeling. Het is belangrijk om voorzichtig met signaallijsten om te gaan. De lijsten zijn niet volledig. Bij het signaleren is het m.n. van belang dat er een gevoeligheid ontwikkeld wordt voor het herkennen van situaties die afwijken van het normale gedrag of de situatie. “Signaalgevoeligheid” kan worden versterkt doordat we ons verdiepen in kindermishandeling.

Beroepsgeheim

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de leerling een belangrijke rol. Leerlingen zitten over het algemeen in een afhankelijke positie waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld. Hierdoor zal een directeur eerder dan “gemiddeld” kunnen besluiten dat hij/zij zijn/haar zwijgplicht verbreekt.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, verwijzen we naar de website van het ministerie van justitie. www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Stappenplan meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap	Wat?	Wie?	Hoe?
1	In kaart brengen van signalen	Leerkracht	- De leerkracht observeert het kind. - De leerkracht beschrijft de signalen objectief en feitelijk in kinddossier Parnassys. Datum, plaats, situatie en aanwezig. - Vermeld de bron als er info van derden wordt vastgelegd. - De leerkracht bespreekt de signalen met de IB-er en de directeur.
2	Collegiale consultatie	IB-er	- De IB-er bespreekt signalen met een deskundige collega om signalen te helpen duiden. Dit kan o.a. de A.F. zijn. - Extern consult is ook mogelijk met bijvoorbeeld de jeugdverpleegkundige of GGD arts. Tevens kan worden samengewerkt met Porthos. - De IB-er vraagt indien nodig advies aan Veilig Thuis. - De IB-er legt het gegeven advies vast in het kinddossier + welke vervolgstappen er worden genomen. *Wanneer de ouders nog niet op de hoogte zijn van de zorgen, wordt het kind anoniem besproken met externen. *Om het kind "open" te bespreken met externe deskundigen is schriftelijke toestemming vereist van de ouders.
3	Gesprek met ouders en indien mogelijk/wenselijk met de leerling	Leerkracht IB-er Directeur	- Gesprek met ouders/verzorgers. Indien mogelijk/wenselijk ook met het kind. Dit gesprek wordt voorbereid/voor besproken. Hierbij zijn aanwezig: de leerkracht, de directeur en de IB-er. - Bij het gesprek met de ouders zijn altijd 2 personen namens de school aanwezig. De directeur beslist over wie er in gesprek gaat met de ouders/verzorgers. - Indien van toepassing/wenselijk kan het signaal door de IB-er in de verwijlsindex worden gezet. De verwijlsindex heeft tot doel om beroepskrachten die met hetzelfde kind te maken hebben met elkaar in contact te brengen. Zij kunnen elkaar dan ondersteunen.

			Een melding in de verwijsindex is geen alternatief voor het doen van een melding van kindermishandeling bij Veilig Thuis. (zie ook www.verwijsindex.nl) • De IB-er maakt vervolgafspraken. • Van de gesprekken maakt de IB-er een verslag. *Als de veiligheid van iemand in het geding komt; als je goede reden hebt om te veronderstellen dat de ouder daardoor het contact met je zal verbreken, dan kun je afzien van stap 3. Beschrijf dan duidelijk in het dossier waarom de school de ouders niet op de hoogte heeft gesteld.
4	Wegen van het geweld of de mishandeling a.d.h.v. afwegingskader	Leerkracht, IB-er en directeur	• Op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de leerling en/of ouders/verzorgers wordt er door de leerkracht, IB-er en de directeur een weging gedaan. Er wordt gekeken naar het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. De aard en ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling wordt afgewogen. • Zij beantwoorden daarbij de 5 vragen van het afwegingskader. • Er kan ook gebruik worden gemaakt van de LIRIK= Risicotaxatie Kindveiligheid-Jeugdzorg van I. ten Berge en K. Eijgenraam; Nederlands Jeugdinstituut. • Bij twijfel neemt de IB-er contact op met Veilig Thuis. Veilig Thuis kan ondersteuning bieden bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over de vervolgstappen. • Directeur en IB-er beslissen over wel/niet naar stap 5. • IB-er documenteert.
5	Beslissen: hulp organiseren of melden	IB-er en directeur	a. De directeur is degene die eindverantwoordelijk is/beslist over zelf hulp bieden/organiseren of een melding doen. Als ingeschat wordt dat wij het kind voldoende kunnen beschermen tegen het risico op huiselijk geweld dan organiseren we de noodzakelijke hulp. -We verwijzen ouders bijvoorbeeld door als we weten dat een zorgprofessional onze zorgen overneemt. -Er wordt geen melding gedaan wanneer de ouders de hulpverlening toelaten en de school contact met de hulpverlening mag onderhouden. -In dat geval blijft <i>de leerkracht</i> het document wel bijhouden. -We volgen de effecten van deze hulp. -We doen alsnog een melding als er signalen zouden zijn dat het geweld of de mishandeling niet stopt of opnieuw begint.

			b. Als de hulp niet op gang komt/onze zorgen niet worden overgenomen doet de directeur of de IB-er een melding bij Veilig Thuis. - De school doet een melding nooit anoniem en stelt de ouders van de leerling in een persoonlijk gesprek op de hoogte van de melding. Dit gesprek vindt plaats met de directeur en de IB-er. -Zodra er een melding wordt gedaan, wordt dit doorgegeven aan de directeur bestuurder. Deze houdt een algemene incidentenregistratie bij. -De beslissing legt de IB-er vast in het kinddossier. * Bij de verwerking van alle gegevens wordt rekening gehouden met de Algemene Verordening Gegevensbescherming. * De volgorde van de stappen is niet dwingend. Waar het om gaat is dat de beroepskracht op enig moment in het proces alle stappen heeft doorlopen, voordat hij/zij besluit een melding te doen. Sommige stappen zullen soms wel 2 of 3 keer moeten worden gezet.

Privacy

Met wie kunnen we informatie delen **zonder** toestemming?

-Interne collega's (stap 2)

-Veilig Thuis

-Melden bij Veilig Thuis. We moeten dan wel kunnen verantwoorden waarom we zonder toestemming melden.

-Als informant voor Veilig Thuis.

-Raad voor de Kinderbescherming.

-Gezinsvoogd.

-Overdracht van kinderopvang naar basisschool.

-Overdracht van basisschool naar basisschool en voorgezet onderwijs.

De professional bepaald wat in de overdracht wordt vermeld, er is geen toestemming nodig van ouders.

Informatie delen **met** toestemming.

-Altijd uitleggen met wie en waarom overleg over welke zorg (stap 2).

-Stel en leg vast of je toestemming hebt.

Zowel mondelinge als schriftelijke toestemming is geldig.

Wie is de informant voor Veilig Thuis?

Wanneer Veilig Thuis de school belt, zullen we altijd zelf terugbellen, zodat je zeker weet dat je iemand van Veilig Thuis aan de lijn hebt.

We streven er naar transparant te zijn naar de ouders/verzorgers, d.w.z. we bespreken vooraf met de ouders wat we gaan delen met Veilig Thuis. We geven alleen info wat er toe doet!

We schrijven zelf de informatie voor Veilig Thuis, indien Veilig Thuis de info van school beschrijft zullen we altijd checken of de tekst juist is weergegeven.

Hulp bij de 5 Stappen:

Stap 0 : Blijkt uit de waarneming of informatie dat er **acuut gevaar** dreigt: Bel politie of 112.

Stap 1 : Toets of onderbuikgevoelens onderbouwd kunnen worden door feiten die zijn gezien, gehoord of geroken. Stel vast welke feiten je hebt geconstateerd. Bedenk welke informatie nog nodig is om een inschatting te maken. Bedenk wie er betrokken dienen te worden.

Let op rechten van de gezaghebbende ouder.

Ga in gesprek met betrokkene:

- deel de feiten en vraag naar herkenning.
- verhelder de situatie en stel verdiepingsvragen en maak hierbij eventueel gebruik van de signalenlijst.
- vat de kernpunten samen en stel vervolgacties vast: bijv. collegiale consultatie, GGD arts, Porthos, maak concrete tijdsafspraken over terugkoppeling en vervolg.

Weeg intern: toets, oordeel.

Documenteer alles.

Ga door naar stap 2.

Stap 2: Overleg met een deskundige professional en/of Veilig Thuis. Bespreek feitelijke signalen., krachten en zorgen t.a.v. het vermoeden. Bedenk welke vervolgacties nodig zijn. Stel vast wat vervolgstappen zijn als resultaat uitblijft.

Stap 3: Ga in gesprek met betrokkene.

Bereid het gesprek voor. Bedenk het doel, bedenk welke feiten je gaat benoemen. Bedenk wat de vervolgstappen zijn indien het niet lukt om overeenstemming te bereiken over wat er minimaal moet gebeuren. Bedenk wie er betrokken dienen te worden. Let op gezaghebbende ouder.

Ga in gesprek met betrokkene: Deel feitelijke signalen, krachten en zorgen. Verhelder de situatie. Stel vast wat er minimaal moet gebeuren. Bespreek welke vorm van hulp en welke acties minimaal nodig zijn om dat te bereiken. Maak veiligheidsafspraken. Stel vast wat vervolgstappen zijn als resultaat uitblijft.

Stap 4:

Voor school:

- Weeg met een risicotaxatie-instrument uitgevoerd door een geschoold professional of
- middels een telefonische consultatie met Veilig Thuis

Stap 5:

- Melden bij Veilig Thuis. Dit deelt u mee met de betrokkene.
- Hulp organiseren.

Wanneer de betrokkene verhuist naar een andere gemeente, dan kunt u met toestemming van de betrokkene contact opnemen met de nieuwe school.

Wanneer de betrokkene geen toestemming geeft voor overdracht, dan doen we een melding bij Veilig Thuis.

Indien de betrokkene al bij Veilig Thuis bekend is, dan neemt Veilig Thuis contact op met Veilig Thuis in de nieuwe woonplaats en draagt de info over.